

ACC. N:R M. 16435:1-20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Karl Nilsson, Kalssvik*
Härad: *Kinnared* Berättare: " " "
Socken: *Kalssvik* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1964* Född år *1897* i *Kalssvik*

Kon och oar som dragare, ok och sktillverkning. s. 1-20. LMF 125

(Teckn. å sid. 20.)

Skriv endast på denna sida.

KOR OCH OXAR SOM DRAGARE, OK OCH OKTILLVERKNING

Denna frågelista är utarbetad av Institut für deutsche Volkskunde i Berlin, som anhållit att få den utsänd i olika länder, bl a i Sverige. Vi vore tacksamma om Ni i görligaste mån ville besvara den och på så sätt understödja det för folklivsforskningen så viktiga internationella samarbetet. Frågelistan är av oss endast översatt till svenska, ej omarbetad med hänsyn till svenska förhållanden. Kan Ni ej besvara den så redogör för orsaken härtill.

1. Vilka dragdjur användes allmännast i Er trakt a) före 1900 b) c:a 1900, c) c:a 1950 d) 1962?
 2. Vilka koraser användes som dragdjur? a) Av vilka orsaker? b) Var de speciella mjölkarna av samma ras?
 3. För vilka arbeten (allt efter årstider) användes än i dag nötkreatur (kor eller oxar?) som dragare?
 4. Om kor eller oxar numera ej användes som dragdjur för vilka arbeten användes de a) före 1900 b) omkring 1900 c) omkring 1950?
 5. Om kor eller oxar inte längre användes som dragdjur vilka var då orsakerna till att man upphörde härmed (t ex djurskyddsbestämmelser, anskaffning av traktorer, förändringar inom boskapsskötseln eller jordbruket)? Sedan när användes ej längre hornboskap som dragdjur? Var det korna eller oxarna man först slutade att använda som dragare? Orsakerna till ordningsföljden?
 6. Hur mycket jord (angives i hektar) ägde de som använde dragkor? Var de uteslutande jorbrukare?
 7. Besvara föregående fråga även vad beträffar dragoxarna.
 8. Hur stora var de jordbruk där man blott använde hästar som dragare?
-

9. Vad kallades de bönder som till dragare endast använde a) kor b) oxar c) hästar?
10. Förekom stridigheter eller gnabb mellan "hästbönder" och "kobönder" i Er trakt? Såg hästbönderna ner på kobönderna? Beskriv noga hur motsättningen yttrade sig. Känner Ni till gamla berättelser, sägner eller skämt om kobönder? Känner Ni till sådana om motsättningar mellan hästbönder och kobönder? Besvara ovanstående frågor även med hänsyn till förhållandet mellan "oxbönder" och "hästbönder".
11. Leddes dragoxarna eller dragkorna under arbetet? a) Av vem? b) Vid vilket arbete? c) Varför? Styrdes de med tömmar eller rep? Var fästes dessa (t ex vid betslet eller hornspetsen)? Drev man på djuren med piska eller med en spetsig käpp?
12. Hur många timmar arbetade dragkorna vid a) plöjning b) harvning c) dragning av radsånings- eller skördemaskin d) dragning av höst- eller annan arbetsvagn? e) När och hur ofta fick de vila? f) Lät man djuren avlösa varandra? g) Till vilken ålder var dragkorna i allmänhet arbetsdugliga? h) Besvara ovanstående frågor även med hänsyn till dragoxarna.
13. Känner Ni till ordspråk, talesätt eller skämthistorier som på ett eller annat sätt anknyter till dragoxens eller dragkons arbetsprestationer?
14. Användes oxar resp. kor för uteslutande tungt eller lätt dragarbete? Spände man dem också för a) brudvagnen b) likvagnen c) reste man till marknader efter dem? Spelade de någon roll vid a) årsfesterna b) vid livets högtider c) vid helgondagar d) vid kyrkliga fester? Förekom i Er trakt omridning med hästar? Vid vilka tillfällen? Besvara dessa frågor även med avseende på nutida förhållanden.
15. Känner Ni till fall då nötkreatur spänts samman med hästar? Vad för slags arbete gällde det då? Vid vilken sida (från anspännarens håll sett) ställdes hästen? Var det alltid samma sida?
16. Vem skötte dragoxarna och dragkorna? a) Var det någon bland tjänstefolket som var speciellt ansvarig för dessa? b) Hade han någon särskild benämning? c) Vari bestod hans arbete? d) Intog han någon särställning bland tjänarna? e) Erhöll dragoxarna eller dragkorna speciell omvårdnad? f) Vari bestod denna? g) Vem skötte mjölkorna? h) Var utfordringen olika för dragkor och mjölkkor? Vari bestod i så fall skillnaden?

17. Var vistades dragkorna och dragoxarna då de ej var i arbete?
18. Skildra utförligt hur det gick till att vänja kor resp. oxar vid dragarbete. Hur gamla skulle de vara? Använde man de vanliga arbetsoken vid tämjningen? Hur lång tid tog tämjningen? Har läsningar eller besvärjelse förekommit då djuret varit alltför motsträvt? Vilka? Finns det ordspråk eller skämthistorier som hänför sig till tämjningen? Hur avgjordes om ett djur var lämpat för dragarbete eller ej? Vem avgjorde detta? Skulle tämjningen påbörjas någon särskild kalenderdag?
19. Kastrerades tjurkalven som bestämts till dragare av veterinären eller av någon läkekunnig lekman? Vilka redskap använde den läkekunnige? Använde han läsningar och besvärjelser? Skriv i så fall ned ordalydelsen. Nämn om möjligt den dialektala benämningen på de olika arbetsmomenten och på redskapen. Hur gammalt skulle djuret vara då det kastrerades? När på året utfördes kastreringen?
20. Vem brukade skära och beslå klövarna? Skildra utförligt hur detta gick till. Nämn också vilka klövsjukdomar som förekom och hur de behandlades, (se frågorna under punkt 29-30). Vilken tid på året brukade skärning och skoning äga rum?
21. Vem rättade hornen när de satt för tätt eller för glest? Vilka redskap användes och hur tillgick rättningen? Hur lång tid tog det innan felet var avhjälpt? Hur gammalt skulle djuret vara? Förekom läsningar eller besvärjelser medan justeringen pågick? Vid vilken tid på året brukade rättningen ske? Varför ansåg bönderna att det var nödvändigt att rätta hornen?
22. Vilka typer av dragok (se bifogade teckningar) användes i Er trakt? Vilka var avsedda a) speciellt för kor b) speciellt för oxar? Vad kallades oket och dess olika delar på traktens dialekt (använd siffrorna och bokstavsbe-teckningen på teckningarna)? Vilket material (t. ex. träslag) användes till oket och dess olika delar? Skiljer sig de ok som användes i Er trakt från de här avbildade? Vari består skillnaden? Bifoga om möjligt foto eller teckning med angivande av mått.
23. Hade man särskilda ok a) för plogen, b) för vagnen? Orsaken härtill? Vari bestod skillnaden? Gör en ritning som visar hur de skiljde sig från varandra. Hade de olika oken också olika benämningar?

24. Vilka fördelar och vilka nackdelar hade enligt böndernas mening de ok som brukades i Er hemtrakt?
25. Var de i Er trakt brukliga oxoken dekorerade (målning, snidning, karvsnitt, glödritning etc.)? Vilken utsmyckning var vanligast? Bifoga om möjligt en teckning eller ett foto av ett dekorerat ok. Använde man de utsmyckade oken till vardags eller bara vid högtidliga tillfällen?
26. Vårdade man oken? Sågs de ofta över? Av vem? På vad sätt?
27. Spelade de i Er trakt använda oken någon roll a) vid bestämda fester b) på någon särskild kalenderdag c) i samband med helgondyrkan? Känner Ni till orts- och familjevapen i vilka något av de avbildade oken förekommer? Vet Ni några sägner, skämthistorier, visor eller ordspråk i vilka ok omnämnes? Skriv i så fall ned dem.
28. Hur fästes oket vid dragstängen? Använde man härtill a) en järn- eller trä-sprint b) hängde man stängen i en läder- eller järnring c) förband man stång och ok med rep eller läderremmar?
29. Skildra utförligt hur det gick till att spänna för en dragoxe eller dragko (rita gärna). Vilka försiktighetsmått iaktogs och vilka medel användes för att skydda dragdjuret från tryckskador och skavsår? Föreskrevs sådana åtgärder av veterinären eller av någon läkekunnig lekman? Förekom signier och besvärjelser för att förhindra tryckskador och skavsår.
30. Var det veterinären eller någon läkekunnig lekman som behandlade djuret om det skadade sig under arbetet? Vilka medel användes? Använde man läsningar och besvärjelseformler för att påskynda läkningen? Skriv i så fall ned dem. Vad kallades de olika åkommorna som djuren ådrog sig på grund av dragarbetet? Vilka var vanligast?
31. Vem tillverkade de i trakten vanliga oken? a) Byhantverkare (t ex vagnmakare, sadelmakare, smed)? b) Fanns det någon hantverkare som uteslutande tillverkade oxok? Vilken var hans officiella yrkesbeteckning? c) Fanns det hantverkare (vilka?) som ibland (när?) gick från by till by för att reparera eller tillverka ok? d) Tillverkade bönderna själva sina dragok? e) På vad sätt skilde sig de hantverksmässigt framställda oken från de hemmagjorda? f) Vem reparerade oken?

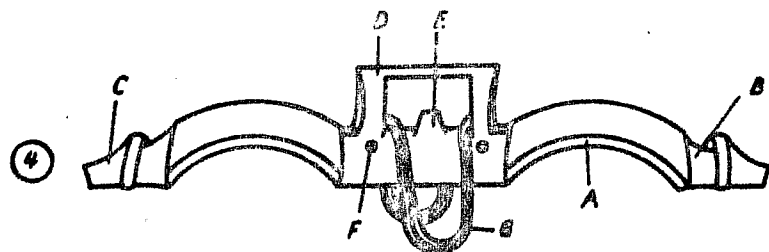
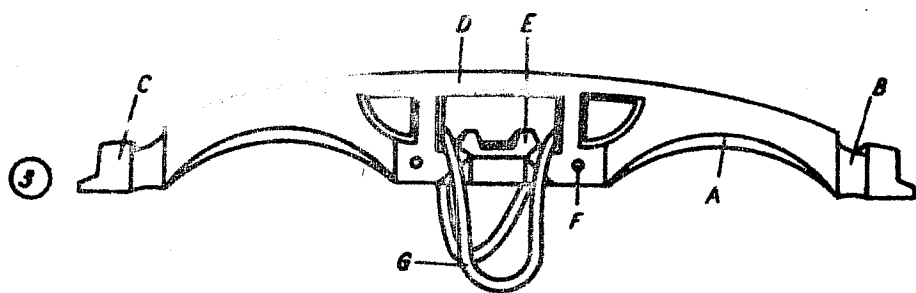
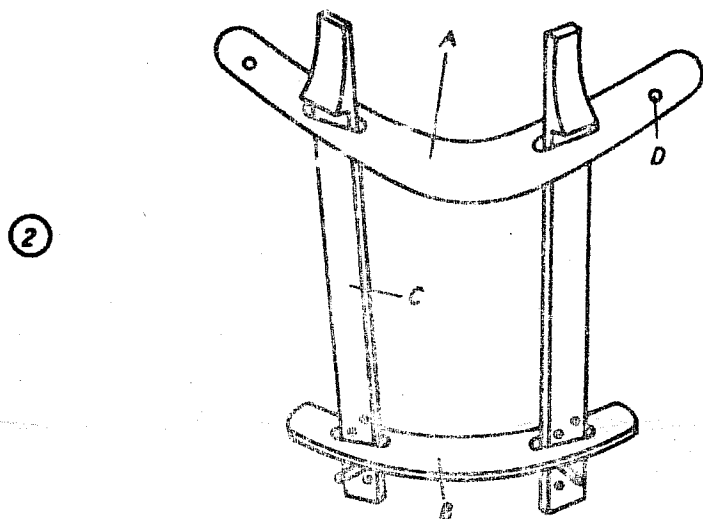
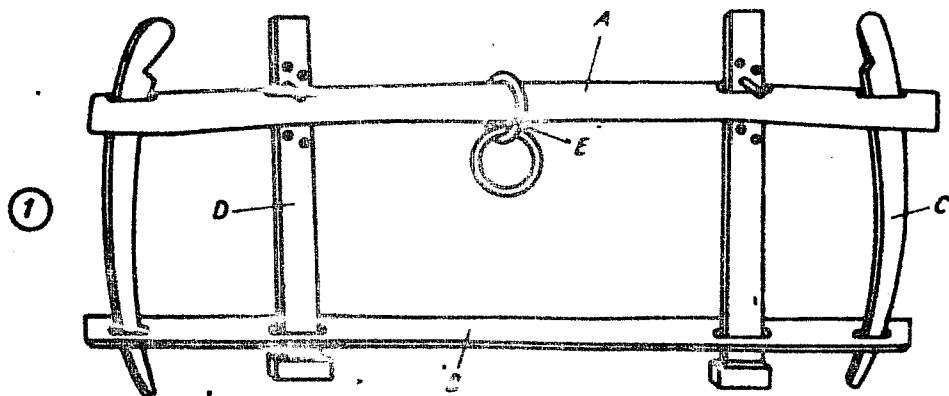
32. Förekom fabriksmässig tillverkning av oxok? (Nämn en sådan firma).
Var kunde man köpa eller beställa dem (t ex på kreatursmarknader)?
Fanns det någon skillnad mellan fabrikernas och hantverkarnas ok? Vari
bestod denna? Hur stor var prisskillnaden? Sålades oxok av kringresande
försäljare?
33. Hade hantverkarna ok på lager eller tillverkade de dem endast på beställ-
ning? Hur stort var försäljningsområdet?
34. Fanns det förlagor, mönsterböcker el. dyl. efter vilka man själv kunde
tillverka oken eller åtminstone dekorera dem? Dekorerade bönderna
också de ok de själva tillverkade? Skiljde sig denna utsmyckning från
hantverkarnas? På vad sätt?
35. Alla slags foto och teckningar av anspända dragdjur i arbete mottages
tacksamt.
36. Vilken sagesman har lämnat upplysningarna?
Namn, förnamn, född när och var? Yrke, titel. Bosatt på orten sedan när?
Ortens invånare antal?

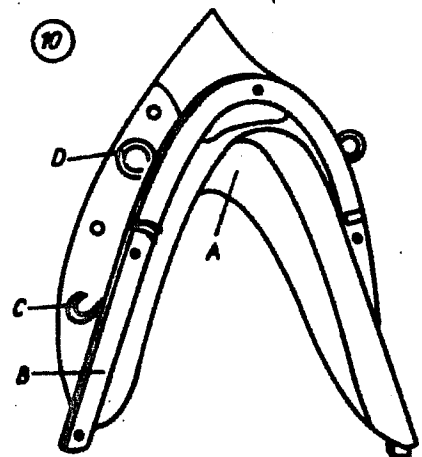
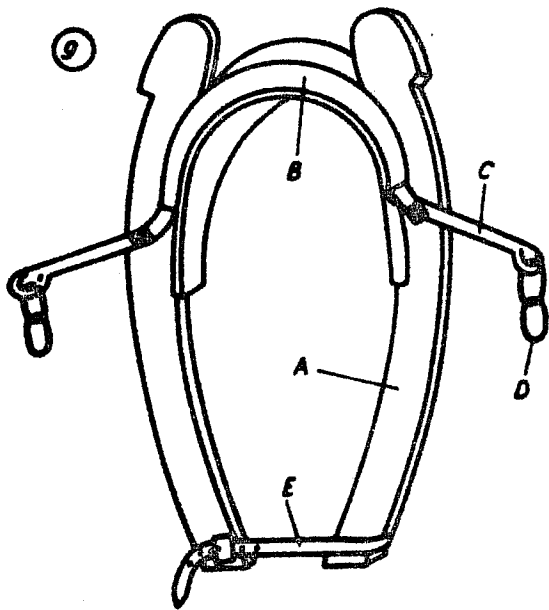
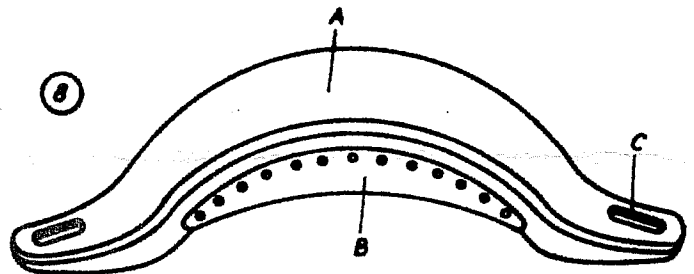
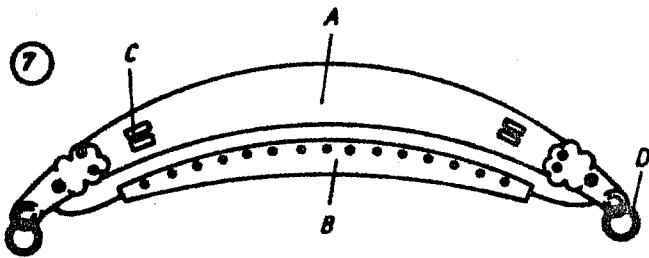
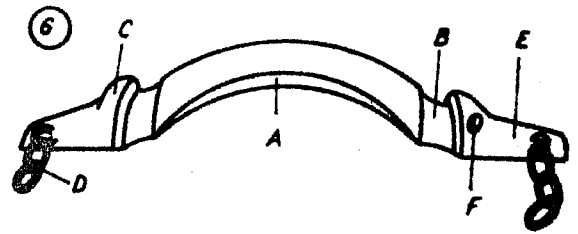
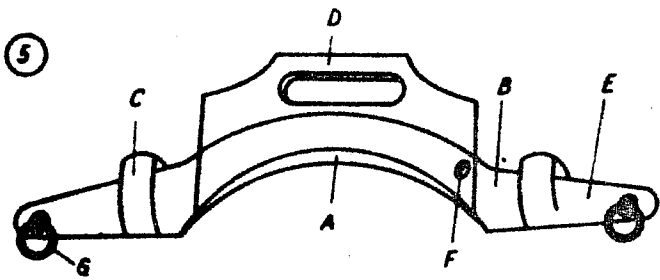
Upptecknat av: _____

Månad: _____

År: _____

September 1964

Kor och oxar som dragare och och oktillverkning.

1. De djur som här användes före 1900 som dragare voro kor och oxar. Efter 1900 kom hästen även att användas, Men oxarna fingo alljämt göra det tyngsta arbetet. Efter 1950 har kor och oxar nästan helt bortkommit som arbetsdjur och efter 1950 finnes ej några kvar som uträttar något arbete.

2. De koraser som här användes var den på trakten vanliga nämligen Svensk röd vit kor. förkortning S.R.B. Den användes för allt möjligt arbete, På våren framför plögen harv och vagn. På sommaren hade de det mesta fritt gingo på bete. Men under hö och sädesbergringen drogo de in höet och såden. På hösten användes de för höstkörning en för plog och harv ärder och gödselkörning. På vintern drogo de träskverket samt

27/11-64

drogo stöckar och ved från skogen, ja oxar och kor fingo göra allt arbetet före 1900.

Fans det hårt på gården användes han till lättare körning framför vagn samt till lättare arbete framför harv samt kypning av potatis. De speciella mjölkorna var av samma ras och om kon mjölkade fick den även draga.

3. Numera användes oxar och kor ej som dragare.

4. Svar som under punkt 2.

5. Numera förekommer oxar och kor ej som dragare orsakerna var att arbetet gick för långsamt för litet arbete blev utfört när daglönerna började att stiga. Torparens som hade ett par kor höll i det längsta men började att övergå till att leja. Vad man plöjde med ett par oxar på två dagar

Kunde man plöjja med två hästar på en dag på så sätt blev det billigare med hästar. De kor som gingo i arbete mjölkade mindre och strax intill kalvningen kunde man ej köra med dem. Likaså efter kalvningen korna upphörde som dragare först, sist kommer oxarna.

6. Den som hade 7-8 hektar brukade ha ett par 13-14 kvarters oxar. Den som hade mera än 7 hektar eller 8-10 hektar hade ett par 14 kvarters oxar samt ett par stutar som voro lamda. I granförsamlingen Tåvelsås gård Osaby. Mindre herrgård som endast brukade jorden med oxar från 1900 till och med 1920. Likaså före 1900 gårdens hela åkerareal var 88 hektar åker och hela arealen åker och skog 497 har på denna gård från 1900 till och med 1920. 7 till och med 8 par oxar de utgjorde

allt arbete jordbruksarbete och under vintern
skogsarbetet ved och virke kördes under vintern
till Växiö vägen var ungefär 16 kilometer lång
om hösten kördes potatis till Bräppe stärkelse
fabrik vägen var 16 kilometer. På denna gård fanns
även ett par vagnshästar men gingo endast
vagnarna framför tröskan. När gården skaffade
sig slättermaskin anskaffades ett par arbets-
hästar som drago slättermaskinen försök
gordes att köra den med oxar men det misly-
ckades de gingo försäkra och gingo ej att
backa med dem som med hästar.

De som körde med kor hade ej mer än 2-3
har somliga mindre.

Jälsberg i Jäls socken hade oxar i början på
1900 talet men efter 1900 tror jag ej där fanns
något par som uträtade något arbete efter
1900 var det endast hästar som utförde

arbetet. Arealen på denna gård är Totalareal
1.764 har därav 275 åker brukades efter 1900 endast
med hästar.

9. De bönder som endast använde oxar kallades
oxbönder. Stor för bo bonge. Den som endast
körde med häst kallades för Håasabonge
häst Hars.

10. Några egentliga stridigheter emellan de
egentliga bönderna har här ej förekommit
visst har man hört att en oxbonde egentl
att han har suttit och tittat Håasett. hästen
i bakånnen men han har då inte bett
än ja i alla fall.

11. Dragoxarna eller Dragkorna ledes ej under
arbetet. Men under plöjning kunde det
hända att en pojke fick köra dem och
plöjaren endast skötte plojen. De styrdes
med Törn som var tillberedd av lin och

fästade om hornen och om inner årat
De framdrögs med piska eller tjåå slyg en
mindre smal kåpp.

Tjurar tamdes även och kördes i skogen och för
harr kördes enkelt. På dem hade man tøm-
men i ringen i näsan.

Kastrerade större tjurar som blivit kastrera-
de sedan de belågt några år. Tamdes och användes
som arbetsdjur de kallades bälare därför
att de brummade alltid då de var i arbete.
Dessa blevo starkare än oxarna. Samt
fingo genom kastreringen oxen lugna
egen skap.

12. Dragkorna arbetade 2-3 timmar innan
de togs in för fodring men däremot
pustade man under arbetet så att de fingo
tugga emellanåt och vila, radsänings eller
skördemaskiner kördes ej med korna

endast mindre plög och harv och vagn samt under vintern Trädrögen någon gång förekom det att någon hade järnskodda kälkar.

Korna ländes när de var ungefär tre eller fyra år gamla.

Dragarna fingo arbeta från det ena målet till det andra. Börja på morgonen och hålla på till halv ett på dagen visserligen fingo de hö vid Dävar som var vid tio tiden på förmiddagen så fingo de ett bra middagsmål vid två tiden skades de sedan och fingo hålla på till kvällen på sommaren till klockan 7 ef. och på vintern till mörkrets inbrott vid merafton fingo de hö vilket var klockan 5 ef. Så hörkaren åven åt merafton oxarna idislade under tiden som de arbetade. Kor och stutar måste slanna oftare så att de fingo idisla (Togga Dräp.

13. om en person arbetar bra bortå men skåter
sitt eget dåligt. Såger man han är en ox
åt andra men stut åt sig själv.

Här i Kalvsvik var en bonde som idet längsta
håll sig med oxar han brukade tilltala dem
när han plöjde med dem.

I da å du dao så lata så att naa vi komma
håjen (hem). Så ska da dao fao dajn lilla
syapebaljan. De som körde med oxar och kor
skrek och häjtade så att det hördes vida omkring.
Haldades Håska, Han Håska fao oxana.

14. Kor och oxar användes uteslutande för
tungt arbete särskilt oxarna och sidare
som hållt gick sakta som plag och skogs-
körning.

15. Att spänna ihop en ko eller ox har förekom-
mit men ej varit allmänt. Då gick oxen
den högra kon den vänstra sidan och förekom

vid plöjning eller körning.

Det finns även de som kört med en ko och en man eller kvinna som burit upp den ena okändan. Här i Florsvik var en småbrukare som gjorde värbetet med en ko och sin broder. Han drog nog det mätta men mannen upphar den ena okändan, en dag när de gick och ådrade kom körsbensen att med piskan träffa den ene dragaren. Då vände han sig om och sade slås du må Pälla djävull fao du att dra själva.

16. Dragoxarna sköttes på de större gårdarna av ladugårds gubben. På mindre gårdar av ladugårds pigan och arbetet var att fodra och vatna dem. Dragoxarna och korna som drago fingo något bättre foder än de som ej arbetade särskilt gröre och hö. Mjölkkorna sköttes av samma personer var det så att

dragkorna mjölkade och samtidigt gingo i arbete
gingo de kraftigare poder än de andra, jag har hört
sägas att en häst drar på kullet. Men en ox eller
ko drar på buken. Det vill säga att en ox eller ko
fick rikligt med poder blev den fetare om den
så ändå arbetade, Flåsten däremot tog av sitt
egna hull.

17. Dragarna vistades på större gårdar i oxladu-
gården, och på sommaren i oxhagen på alla
större gårdar finnes en äng eller betesmark
som kallas oxhagen, Flå var för en allmän-
ning som kallades Ulvahult på denna allmän-
ning betehyrde bönderna arbete till lantbru-
kare som ej hade del i allmänningen och på
denna allmänning var ett torp och en hög
backe som kallades Oxbacken, På denna backe
kunde man på 1900 finna ett 60-70 tal oxar.
Dragarnas plats var koladugården och på de gårdar

Som ej hade mer än ett par oxar var de också i
ladugården

18. Tämningens hade man ett djur ka eller ox
som var kört (Tamt) satte man den åtända
intill än på höger sida än på vänster man
växlade om. Djuret borde vara 3-4 året så fick
en man hålla i tömmen och en annan man
eller kvinna fick gå vid sidan och leda den
åtända för det första kördes de utan redskap
efter sig när de började att gå någorlunda rik-
tigt sade man att de var öron tamda då kunde
man med tömmen få dem att gå åt det
håll man ville så sattes de för ett lättare red-
skap särskilt harn och kördes med den en
liten stund var efter de fingo gå hem och
på mat när de varit inne lite togs de ut
igen och samma procedur till att de kunde
lita på dem var båda åtända vardet svårare så

16435:12
då fick man leda dem och en hålla i tåmmen
den första tiden. I bland kunde de få för sig
att de skulle lägga sig. Då östes vatten i öronen
på dem somliga försökte att elda intill dem
så att de stego upp. Om den ene oxen lade sig
bundas alla fyra benen i kop varpå man sedan
giver den andre oxen litet hö, varvid han
börjar fåkla och vill upp då man efter litet
årbande (sparkande) lösgör honom och han
får gå och äta litet, varpå man om igen försö-
ker att håra litet stilla. När han kommer
hem bör han gnidas med en tor halmvirka
på ben och knän, och spelnar manken bör
han tvättas med Bränvin ålika Urin och
såpa sammanvispat välvarmt. På seutar och
nyttamda oxar lasnar tänderna ofta varför de
2-3 gånger i veckan bör gnidas på vintern
särskilt som höst med följande pulver Alun

$\frac{1}{2}$ lod Ingefära $\frac{3}{4}$ lod. Salt 2 lod. stäles väl
tillsammans varpå man väter en yllen klut
väl i urin och doppar man i pulvret och gnider
oxen eller ställen härmed på tänderna och
tandkötet sedan får han en havrenekt eller
en halv kappe havre. Tämningen på börjades
så tidigt att de voro fulltämde till att vår-
bruket började på allvar, Många tamde
dem med skogs körning på vintern
19. Kärörering. Snörpa. Gälla. Derra tre namn
har här förekommit Gälla har varit det all-
männaste Kalven Gällades i sitt första år
om om han skulle bliva drgare Gällningen
barde företagas i Mars måderna som hade R.
uti sig September till och med April Men
om det passar sig bäst Mars och April dess
dag som de skulle gällas skulle de hava litet
foder men ej något att dricka somliga skar

bort hela pungen och detta kallades för att hel
Snörpa. En del kramade sönder stenarna
med en tång och sedan stoppade in dem
i buken. Det kallades för halvsnörpa. Halvsnör-
pa ansågs som riskfullt men lättare att utföra.
Till att smörja det öppnade såret värmdes
vår varuti slagits ett glas brännvin och ett
skedblad kamfert.

20. Snörp byn eller Socknen fanns som
regel någon som åtog sig gällningen eller
snörpningen som de ibland kallade det
var det ej någon fick djurläkaren göra det.
Skorningen utfördes alltid av bysmeden
som tillverkade skorna och sömmen
skorning förekom ej utom då det blev kallt
så att djuren kunde halka.

21. Hornen har jag ej hört att man gjort något vid.
Blev ena av med hornen var han ofjäsrlig som

dragaxe och fick då gå till slakt.
22. Gånått av de avbildade oken har förekommit
här på trakten. Horna och stularnas ok voro
något lättare än oxoken, oket och alla delarna
kallades med ett gemensamt namn för ok eller
(uket). Delarna voro de från oket korta järnked-
jor som gingo från till hornen, kallades för
Hornstyglar. i dessa hornstyglar var ringar
flätade av ålskin, eller lindebast eller rälå-
der somliga av vrädda björkvidjor. Dessa
kallades ring i Hornstyglen. Dessa trådes om
Hornen. Pinnarna som gingo från oket
vid ändarna kallades för skian i dessa voro
rep som gick från oket till skians nedre
del i skians nedre del var ett hak som hind-
rade repet att glida från skian. Detta hak
kallades för knäpja. Det järn som var på
okets mitt var arbets redskapen fästades

i kallades för dråkten. Det träslag som användes
huvudsakligen björk och skulle vara självpuxen
i böjen den skulle hava den svängda form
aket måste hava. Somliga tillverkade aket
av asp därför att detta träslag var lättare och
gärkar och stutar fadrades ett lättare ok.
Jag har hört två som samtalade om ok.
Så frågade den ene den andre.

När hugger du ditt okämne?

Han svarar, När jag behöver det.
Så svarar den andre det gör inte jag. Jag
hugger det då jag får se det. På de flesta
gårdar tog man tillvara alla ämnen
såsom ärder visar äråren liaknaggar
där bland även okämnen och förvarade
dem tills att de en gång behövdes de bara
grov huggas så att bark och en del trä borttogs
singo torka in inom hus så att de ej sprucka

Sänder

23. Samma ok användes både för plog och vagn
någon skilnad förekom ej.
24. Några visra fördelar förekommo ej utan att
bonden justerade oket så att hornstyglar var
var lagom långa så att oket låg på rätt ställe
och ej skavde
25. Några dekorerade ok fans ej ej håller måla-
de ej någon utsmyckning
26. Oken sågs ej om utan i fall när något
fel uppstod
27. Vid fäster eller vid någon särskild kalen-
derdag vet jag ej några sägner eller skämt-
historier.
28. Oket fästades i järnet som kallades dräkten
och i dragstängen insattes en trä sprint
Tråsprinten satt fastare och ej föll ur så
lätt som en järn sprint.

29. Var korra eller oxarna tamda gingo de till redskapet genom att man körde dem med tøm men höger ox gick då över skaklen var de ej riktigt tamda måste någon leda över höger ox eller ko över skaklen så att de komma var sin sida om skaklen.

Tryckskador och skarvar kunde ibland förekomma men någon särskild behandling förekom ej ibland kunde tjära påstrykas på det skavda stället särskilt under den varma årstiden så att flugor ej gjorde såret större.

30. Om något djur ådrog sig någon skada var det alltid någon läkekunnig person som ordinerade något som skulle hjälpa veterinär var det ej många som hämtade. Det vanligaste var att de under den första tiden blevo ömma i nacken och det botades genom att nackarna insmordes med urin även bomolja användes

Under varma dagar smorde somliga med bomolja på oxarna på en del ställen för att besen. (Stynges) i skulle sticka dem för då besade de (Skenade) När de besade var det omöjligt att hålla dem vid de tecken att vilja besa var det bäst att taga dem från redskapen och försöka få dem till en skuggig plats.

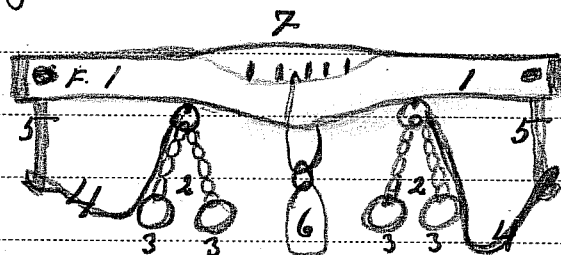
31. De här på orten tillverkade oken var huvudsakligen tillverkade av bönder, Någon som tillverkat ok som egentligen yrke har jag förekommit På större gårdar fanns alltid en gårds snickare och denne snickare tillverkade gårdens behov av ok och gårds smeden bestog dem

32. Någon fabriksmässig tillverkning av ok har jag ej hört. Däremot anlätades slöjdkuniga personer av somliga att lejja dem till att tillverka ok.

33. Några lager av ok hade hantverkarna ej. Däremot fanns det alltid något extra ok på varje gård om

om något skulle gå sänder.

34. Några mönsterböcker eller dylikt pens ej
utan det sändergångna oket fick vara som
modell till det nya som tillverkades

Det ok som här användes.

F. Lokträdet 2 Flornyglar 3 ringar av älskin
eller räläder om hornen 4 rep som knåples
om halsen för att hindra oxen att slå av sig
oket 5 skior vid ändarna 6 Dräkten vari arbets-
redskapet fastgjordes 7 järnskena som hindrade
tömmen att träsla in sig i teggerne som var
så att man kunde belasta den ene oxen mer
om så behöfdes då flyttades dräkten mot honom